

BAK NYHETENE

Gamle spøkelses viser seg på ny i Kreml ^{Ap} 17/10 - 92/

Sammenbruddet på valutabørsen i Moskva i forrige uke har kastet lys over en spesiell side ved president Boris Jeltsins regime: Konspirasjonsteorier brukes som fullt akseptable forklaringsmodeller på ubehagelige fenomener som dukker opp i det politiske liv.

De siste dagers flom av mer eller mindre kuriøse spekulasjoner i den russiske hovedstad har gledet spesielt én gruppe. Helt siden Sovjetunionens sammenbrudd har de fortsatt tallrike vestlige sovjetologer gått i stadig angst for å bli erklært for irrelevante fortidslevninger.

Å bruke kunnskaper ervervet om Sovjetunionen for å forklare utviklingen av den moderne russiske Chicago-kapitalisme, er ikke særlig fruktbar, er det blitt hevdet. Sovjetologene sto i fare for å havne i båts med sine tidligere motstandere gammelkommunistene. Begge grupper var «ideologiske dinosaurer». De hadde over-

vintret fra den etter hvert så fjerne kalde krigen og hadde av en eller annen årsak ennå ikke dødd ut.

Så viser det seg plutselig at gammel kunnskap igjen kan komme til anvendelse. For hva skjer når rubelen raser nedover på den nykapitalistiske Moskva-børsen: President Jeltsin sammenkaller sitt nasjonale sikkerhetsråd, det nærmeste man i dag kommer tidligere tiders politbyrå. På nøyaktig samme måte som kommunistene ville ha gjort, erklærer Jeltsin at den mest sannsynlige årsak til rubelrasen var ond vilje. «Sabotasje» var det ord den russiske presidenten brukte for åpen TV-skjerm for å forklare det som var skjedd.

For di årsakene til børsskjelvet var ondskap og økonomisk vandalisme, var Jeltsins neste skritt ikke mer enn logisk: Han oppnevnte en undersøkelseskomisjon under ledelse av to grå eminenser i Kremls korridorer: Den ene, Oleg Lobov, er sjef for det nasjonale sikkerhetsråd. Den andre,

Sergej Stepasjin, leder det som før gikk under navnet KGB og som nå heter den føderale kontraspionasjetjenesten. Ingen av de to har tidligere gjort seg særlig kjent som eksperter på nasjonaløkonomi og valutabevegelser.

Nå trengs det heller ikke, etter som deres mandat er å finne ut hvem som sto bak det Jeltsins pressesekretær Vjatsjeslav Kostikov kalte «kuppforsøket den svarte tirsdag». Til å avdekke slikt burde en sikkerhetssjef og en KGB-sjef ha utmerkede kvalifikasjoner.

Jeltsin ga Lobov og Stepasjin tre dager til å finne kuppmakerne. I helgen sendte kommisjonen en første rapport, men skal ha hatt problemer med å trekke konklusjoner av «et berg av materiale.»

Det har i mellomtiden ikke manglet på personer som har forsøkt å

hjelpe kommisjonen i dens viktige arbeid. For eksempel har den russiske ortodokse metropolitt Ioann av St. Petersburg og Ladoga bidratt med en forklaring: Metropolitten gir jødene skylden. Rubelens sammenbrudd var et ledd i sionistenes planer for å skaffe seg verdensherredømme, uttalte han i et intervju med Associated Press som ble gjengitt i aviser i Moskva.

På dette punkt fikk denne kirkens mann selvsagt støtte fra Vladimir Sjirinovskij. Foruten at regjeringen burde arresteres, var det som skjedde et forvarsel om at Russland er i ferd med å bli overtatt av amerikanere og israelere, slo han fast. Sjirinovskij kunne for øvrig ha behov for å lansere sitt eget sett med konspirasjonsteorier. Han selv var nemlig utpekt som en av de sammensvorne på den svarte tirsdag av Jeltsin-talsmannen Kostikov.

Troen på konspirasjonsteorier har solide tradisjoner i Moskva. Så sent

som våren 1991 fortalte daværende statsminister Valentin Pavlov at vestlige banker forberedte et økonomisk kupp rettet mot Sovjetunionen. Metoden man skulle bruke var å kaste store mengder rubelsedler ut på det sovjetiske marked og slik fremkalle et økonomisk sammenbrudd. I tidligere tider har det vært vestlige agenter, jødiske leger, trotskister, anarkister, nasjonalister, tsarister og så videre som vekselvis har fått skylden når noe har gått galt.

Makthaverne har konsekvent sett bort fra én tenkelig forklaring, nemlig den mulighet at deres egen politikk har slått feil. Evnen til selvkritisk analyse har ingen rot i russisk tradisjon, og Boris Jeltsin ser ikke ut til å ville endre denne eldgamle skikk.

HALVOR TJØNN

107946